

BARCELONA I L'ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA

Sala de Martí l'Humà. MUHBA. Barcelona, 28 de febrer del 2018

Francesc Artal

En primer lloc, gràcies a l'Associació Consell de Cent i el MUHBA, i en concret als Srs, Eugeni Forradellas, president de l'Associació, i Joan Roca i Albert, director del MUHBA, per haver-me convidat en aquest acte, i haver-me permès retrobar-me amb antics companys, com Juli Esteban i Rafael Pradas. Per haver-me convidat en aquest 2n Cicle de conferències *Gent de la Casa Gran*.

Jo parlaré només de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, on hi he treballat durant 37 anys, des del 16 de maig del 1975 fins al 31 de desembre del 2012; és a dir, des del seu 1er any de funcionament, passant per la seva dissolució i esquarterament el 1987 (moment absolutament traumàtic, almenys des del del punt de vista comptable i pressupostari), fins al seu renaixement amb la Llei del 2010, que tornava a fer renéixer de les seves cendres l'au Fènix, la de l'Àrea Metropolitana actual, de 36 municipis, molt més potent que l'antiga Corporació Metropolitana de Barcelona de 27 municipis.

Per tant, parlaré una mica del que he vist des de la fila zero, molt des de dins. Potser els arbres no m'han deixat veure el bosc, però intentaré no caure en aquest parany.

Els precedents

En realitat el territori dels 27 municipis prové, com ha explicat Francesc Roca¹, de la maqueta de la *Barcelona futura* que varen presentar al pavelló de Barcelona de l'Exposició de 1929 l'arquitecte Nicolau Maria Rubió i Tudurí i Raimon Argilés, que definia una Barcelona central amb un *hinterland* que s'estenia del Llobregat fins al Besòs, i que pel nord arribava fins a Molins de Rei i Cerdanyola. [D'alguna forma tenia en compte el Pla d'Enllaços de Léon Jaussély (1905)]. En aquest projecte de *Barcelona Futura* es varen inspirar els germans Nicolau Maria i Santiago Rubió i Tudurí quan varen elaborar el *Regional Planning* (1932) per a la Generalitat de Catalunya. Per als germans Rubió la regió de Barcelona, a més d'englobar el pla de Barcelona, agafava també el Baix Llobregat "i la corona de pobles que volta el massís del Tibidabo"² Els germans Rubió definien el territori així: "*La regió de Barcelona objecte del nostre estudi de detall, comprèn des del Besòs fins a les costes de Garraf, i des de la mar fins al pas de Martorell. Considerem doncs que Badalona forma a l'est com un límit o canvi, més enllà del qual els problemes, encara que molt influenciats per Barcelona, deixen de pertànyer al sistema barceloní (aquesta opinió és, sens dubte, combatible). Al contrari, cap a l'oest englobem dins el sistema barceloní tota la plana del Llobregat, i terra endins, comprenem el baix curs d'aquest riu i la corona de pobles que volta el massís del Tibidabo./ Dins d'aquests límits, la gran ciutat i els seus satèl·lits fan una*

¹ Francesc ROCA: *Política econòmica i territori a Catalunya (1901-1939)*. Barcelona 1979

² Pàgina 69 del *Regional Planning* (1932)

intensa bullida. Els problemes de l'urbanisme s'hi aglomeren i s'agiten amb una força i complexitat que poques ciutats coneixen a Europa"³

Després de 1939, els responsables del planejament de finals dels anys quaranta es varen adonar de la necessitat d'ordenar d'alguna forma el creixement caòtic de la ciutat fora dels seus límits municipals, en forma de taca d'oli. Es va plantejar la urgència d'un Pla Comarcal d'Ordenació Urbana de Barcelona, que compregués la capital "y su zona circundante", la qual incloïa 13 municipis (Reglament de la *Comisión Superior de Ordenación Provincial* aprovat per Decret de 5-12-1947)⁴ El Pla Comarcal es va aprovar per Llei de 3-12-1953, per la qual també quedava aprovada una Comissió d'Urbanisme de Barcelona. Pel seu costat, el Pla Provincial que havia de descongestionar la capital, iniciat en 1945, no fou acabat fins al 1959, i les seves *Normes* i la *Memòria* no entraren en vigor fins al 1963, per això és conegut con a *Plan Provincial de 1963 (Orden del Ministerio de la Vivienda* de 15-4-1963) De fet, el *Pla d'Ordenació Urbana de Barcelona i la seva zona d'influència* aprovat en 1953, altrament conegut amb la simple denominació de *Pla Comarcal de 1953*, ja comprenia una superfície d'unes 50.000 Ha i 27 municipis. Paral·lelament, es creava en 1953, amb representants de l'Estat, la província i els municipis i dins d'un context de manca total de democràcia política, la *Comisión de Urbanismo de Barcelona* (constituïda més tard, el 31-1-1955), que per efecte de la Llei Especial de Barcelona de 1960 es convertiria en *Comisión de Urbanismo y Servicios Comunes de Barcelona y Otros Municipios*. La *Comisión de Urbanismo* de 1953 trencava definitivament amb la línia annexionista que havia quedat deturada en 1926, mentre que paral·lelament, a Madrid les annexions municipals varen perdurar fins al 1963 [o finals dels anys 50].

El Pla Director de l'Àrea Metropolitana de 1966-68, que comprenia 162 municipis i 3.297 km² en comptes de 27 municipis i 478 km², es va editar en 3 volums més 26 volums annexos de caire monogràfic. Dins l'Equip Director, hi trobem Manuel Ribas Piera, Albert Serratosa Palet, Antonio Carceller Fernández, Jacint Ros Hombravella i Lluís Carreño Piera; dins de l'Equip Base, Xavier Subias Fages, Lluís Gelpí Vintró, Manuel de Solà-Morales Rubió, Joaquim Muns Albuxech, Jaume Soler Llusà, Ernest Lluch Martín, entre d'altres⁵. Els equips pluridisciplinars on hi destacaren Manuel de Solà Morales i Manuel Ribas Piera, varen fer un Pla ambiciós que no va comptar amb la conformitat del règim de la dictadura. L'any 1968, com és sabut, les autoritats varen decidir avortar-lo (sessions conjuntes de les Comissions Provincial i Comarcal del 16 i

³ Vegi's el *Regional Planning*, reproduït a la revista *Novatecnia*, núm. 1, enero-febrero 1976, p. 93

⁴ V.MARTORELL PORTAS, A.FLORENSA FERRER, V.MARTORELL OTZET: *Historia del Urbanismo en Barcelona*, Comisión de Urbanismo y Servicios Comunes de Barcelona y otros municipios, Editorial Labor, S.A., Barcelona, 1970, pp. 111-112. Els 13 municipis de la *Comisión* de 1947 eren: Montgat, Tiana, Montcada, Cerdanyola, Sant Cugat del Vallès, El Papiol, Sant Vicenç dels Horts, Pallejà, Santa Coloma de Cervelló, Sant Climent, Gavà, Castelldefels i Les Botigues de Sitges. Dins de l'Oficina Tècnica de la *Comisión Superior de Ordenación Provincial*, dirigida per Manuel Baldrich, *Comisión* que havia estat creada per Decret de 25-5-1945, hi treballaven curiosament Josep Maria Martorell i Codina, Manuel Ribas Piera, Xavier Subias Fages i el geògraf Salvador Llobet Reverter, entre d'altres.

⁵ Vegi's V.MARTORELL PORTAS, A.FLORENSA FERRER, V. MARTORELL OTZET, *Historia del urbanismo en Barcelona*, Barcelona, 1970, pàg. 135.

22 de febrer de 1968) i varen acordar la revisió del Pla Comercial del 1953. L'any 1969 s'nicien els treballs de revisió del Pla de 1953, el març de 1974 es presentà l'avantprojecte de Pla, i d'ací sortí el *Plan General de Ordenación Urbana y Territorial de la Comarca de Barcelona*⁶

En realitat, el que va aconseguir el *Pla General* fou que l'Administració intervingués en el mercat del sòl. Car, com ja va explicar Karl Polanyi a *La gran transformació. Crítica del liberalismo económico* (1a ed. Nova York, 1944), el treball, la terra i el diner no són mercaderies, i no es poden incloure entre els mecanismes del mercat, perquè, a diferència de les mercaderies, no han estat produïts per a la venda. El territori, o "la terra", és, per a Polanyi, el medi natural en el qual existeix la societat. "*Incloure el treball i la terra entre els mecanismes del mercat suposa subordinar a les lleis del mercat la substància mateixa de la societat*" (*Op. cit.*, pp. 126). El que afirmava Polanyi per a "la terra" val per al sòl urbà, que no es pot deixar fluctuar lliurement seguint les lleis del mercat, segons l'oferta i la demanda. El treball anava unit als éssers humans que formen la societat, i la terra, deia, és el medi natural on existeix cada societat. Segons Polanyi no es pot subordinar a les lleis del mercat allò que és la substància mateixa de la societat. El sòl urbà ha d'ésser protegit per l'Administració de l'especulació, perquè no és una mercaderia "fabricada íntegrament". I, a més, del seu valor de mercat en dependrà el seu ús, i la capacitat de satisfer necessitats socials, col·lectives (vivenda, espai públic, zones verdes, equipaments culturals, sanitaris i de lleure). El mèrit del *Pla General* fou frenar l'especulació, permetre que l'administració, per tant, intervingués d'alguna forma en el mercat del sòl.

1a Etapa: 1974-1979: dels inicis de la CMB a les primeres eleccions municipals democràtiques

Per *Decret-Llei 5/1974, de 24 d'agost*, es creava l'Entitat Municipal Metropolitana de Barcelona, formada per Barcelona, més 26 municipis dels voltants i Les Botigues de Sitges. Aquest fet va implicar acabar amb les falses expectatives aixecades per l'antic *Pla Director* de 1966-68, i fou interpretat com un cop de força del centralisme espanyol. El *Decret 3276/1974, de 28 de novembre*, que desenvolupava del *Decret-Llei* anterior, donava nom a l'Entitat Municipal Metropolitana, que passava a anomenar-se Corporació Metropolitana de Barcelona CMB, i aclaria quines eren les seves competències, especialment de caire urbanístic.

Durant la seva existència, fins a la seva dissolució de facto el setembre de 1988 (per aplicació de la *Llei 7/1987, de 4 d'abril, per la qual s'estableixen i regulen actuacions públiques especials en la conurbació de Barcelona i en les comarques compreses dins la seva zona d'influència directa*), la CMB, com és sabut, va poder desenvolupar les seves competències sobre urbanisme, transport públic de viatgers, abastament d'aigua i sanejament de les aigües residuals, servei del taxi, tractament i eliminació de residus

⁶ COMISIÓN DE URBANISMO Y SERVICIOS COMUNES DE BARCELONA Y OTROS MUNICIPIOS, *Plan General de Ordenación Urbana y Territorial de la Comarca de Barcelona*, B, Memoria-0. *Presentación y síntesis general*, 130 ff; reproduïda dins Albert SERRATOSA, *Objetivos y metodología de un plan metropolitano*, Oikos-Tau Ediciones, Vilassar de Mar, 1979, p.95-181. Vegi's també la *Memoria -2 Justificativa de la ordenación*, Capítulo 1, 130 ff.

sòlids urbans, i les obres de vertebració urbana que haurien de desenvolupar els sistemes generals contemplats en el Pla General Metropolità del 1976, especialment les obres de la xarxa viària bàsica i els inicis de la xarxa de parcs públics.

En el seu primer any de funcionament, el Pressupost de la CMB era de 700 milions de ptes, equivalents a 47.931.316,33€ del 2017, xifra molt inferior a 684.646.539,91€ del Pressupost de l'AMB per al 2018. El pressupost, en termes constants, s'ha multiplicat per 14,28. És clar que el 1975 hi havia 27 municipis, i el 2018, 36, però el creixement del potencial econòmic de l'AMB ha estat impressionant. Durant aquest primer període es duen a terme actuacions puntuals: polígons (La Guineueta, Canaletes, Centre Direccional Cerdanyola), projectes de ponts sobre el Riu Ripoll i del Molinet, vies municipals o intermunicipals (enllaç Barcelona-Badalona per Santa Coloma de Gramenet), carrer Alps a L'Hospitalet de Llobregat, col·lectors, i d'altres.

2 a etapa: l'arrencada sota la democràcia municipal. 1979-1985

El panorama canvià radicalment, amb el Pacte de Progrés PSC-PSUC-CiU fruit del resultat de les eleccions municipals del 3 d'abril de 1979: el PSC 33,7% dels vots, PSUC 25,8% i CiU 15,3%⁷. Una de les primeres mesures adoptades per la CMB foren el Pla d'Equipaments, per tal de conèixer els dèficits bàsics en equipaments docents, sanitaris, esportius associatius, culturals; i s'inicia el 1983 el Pla de Costes, amb un equip dirigit per l'arquitecte Lluís Cantallops, el marc previ necessari per a dissenyar després el que seria la Vila Olímpica. Durant aquest període la CMB exerceix les seves competències de planejament, impulsant Plans Especials de Reforma Interior (PERI), plans parcials i especials, projectes d'urbanització, i assessorant els municipis. El Parc de Collserola comença el 1986. La CMB finançà el 35% del Cinturó del Litoral pel costat del Llobregat. Es dona un gran impuls al servei del transport, s'introdueixen els mòduls lluminosos en els taxis (de cara al mundial de futbol del 1982). El 1987 s'obre la planta de reciclatge de Gavà Viladecans, que cal tancar el 1995 per motius de mal funcionament, malgrat totes les reparacions.

Dins d'aquest període, s'aprova el Pla de Sanejament per a solucionar el problema de l'evacuació de les aigües residuals. Les obres s'havien de finançar mitjançant un canon que es cobraria a través del rebut d'el·l'aigua, amb la col·laboració d'AGBAR. I un altre fet molt important, de gran transcendència posterior, l'acord de 28 de gener del 1982 sobre l'assumpció per part de la CMB de les competències de l'abastament de l'aigua en alta. El 1983 la CMB decideix comprar a SGAB la planta ETAP d'Abrera, per 5.429 milions de ptes, a pagar en 18 anys, i construir un tub de 22 km d'un diàmetre de 2,40m per al trasllat de l'aigua de l'ETAP d'Abrera al dipòsit regulador de St Joan Despí. A finals de 1980 la CMB comença a crear una xarxa manual i una xarxa automàtica que mesurava la contaminació atmosfèrica. Aquesta competència fou traslladada posteriorment a la Generalitat de Catalunya. El Pressupost de l'AMB havia passat de 1.821 milions de ptes el 1979 a 3.214 milions el 1982, any en què Pasqual Maragall substituï Narcís Serra en la presidència i a l'alcaldia de Barcelona.

3a etapa: 1985-1987. De l'èxit a la liquidació de la CMB

⁷ Fou una llàstima que aquest acte es trenqués el 1986, quan CiU fou foragitada de la Comissió de Govern, amb motiu de la discussió de les noves Lleis d'Ordenació Territorial del 1987. El trencament fou inevitable, per la falta d'acord.

En aquests breus anys es produeixen fets molt importants. La CMB el 1985 passa a gestionar directament el Pla de Sanejament i recapta els complements de garantia a través del rebut del'aigua i es comença a pagar l'adquisició de la planta d'Abrera.

Un altre fet molt important: la CMB comença a cobrar dels Pressupostos Generals de l'Estat (1985) 2.850 milions de ptes anuals del *Fondo de Cooperació Municipal*, per tal de desfer, en part, un greuge comparatiu amb la ciutat de Madrid. El Pressupost d'ingressos liquidats passà de 15.166,7 milions de ptes el 1985 a 17.835,7 milions el 1986. Però comparada amb Madrid, la CMB va passar a cobrar d'aquest *Fondo* la meitat del que li correspondria si rebés el mateix tracte que Madrid.

Durant aquest període es duu a terme una decidida política de redistribució de rendes, o almenys de formació d'externalitats positives finançades per l'Ajuntament de Barcelona en benefici de la resta dels municipis de l'AMB. Les inversions que es fan a la CMB amb finançament majoritari de l'Ajuntament de Barcelona afavoreixen més als municipis de la seva Àrea. Es construeixen parcs, àrees d'equipaments, obres de reestructuració urbana; es fa la recuperació de la façana marítima, de Montgat a Castelldefels (expropiacions de Lejía Conejo, Explosivos de Río Tinto, Gas Natural). Formació dels Eixos de Promoció Industrial, construcció de vials de connexió intermunicipal, l'agencament de les platges del territori metropolità.

Es creen les empreses EMSSA, SOGEMASA, MARINA-BESÒS que es transformarà en REGESA, GMCSA (Cementiri de Roques Blanques).

El 17-12-1986 s'aprova definitivament el Pla de Costes, que farà possible el Pla Especial d'Ordenació de la Façana Marítima de Barcelona, aprovat a finals de 1986, i traslladar les instal·lacions industrials obsoletes fora del centre urbà, i apostar per la terciarització del centre i la creació de noves zones industrials fora del nucli urbà. El Pla de Costes definia el marc que havia de fer possible la desviació del riu Llobregat, l'ampliació de l'aeroport del Prat i del port, el trasllat de la xarxa ferroviària fora del litoral costaner i el traçat de la nova xarxa viària, amb els reassignacions dels nous usos del sòl. Després ha vingut el Pla del Delta (1994), amb el desviament del riu, que ha permès la conservació dels espais naturals del Delta del Llobregat fent-los compatibles amb les ampliacions del port de Barcelona i de l'aeroport del Prat. Un exemple de model de consens entre diferents administracions actuant (de l'Estat, de la Comunitat Autònoma i Local).

Es consolida la presència internacional de la CMB, iniciada per Lluís Carreño. 1985, Conferència sobre Grans Ciutats a Barcelona, organitzada amb l'International Social Science Council de la UNESCO i el 1986 la Conferència Internacional de Població i Futur Urbà, en col·laboració amb el Fons de Població de Nacions Unides (UNFPA).

El 1986 es metropolitanitza el servei del transport de viatgers de la ciutat de Barcelona (metro i autobusos). Aquest fet conduirà a que en 1991 l'EMT sigui la propietària de totes les accions de les dues companyies. Entre 1985 i 1987 l'EMT començà a signar contractes de gestió interessada amb les companyies del transport públic de viatgers, el que representà un augment de la qualitat del servei, amb un cost per a l'Administració. La Llei 7/1987 dissol la CMB i la substitueix per l'EMSHTR (32 municipis) i l'EMT

(18 municipis), i algunes de les seves competències passen a alguns Consells Comarcals i a Ajuntaments.

4a etapa: 1988-2007. De l'esquarterament metropolità i la seva recomposició, a la crisi

Amb la dissolució de la CMB efectiva el 9-9-1988, l'Àrea perd les competències urbanístiques, fet que té unes conseqüències negatives molt importants. Des de l'Àrea ja no es pot influir en l'urbanisme, en l'ordenació del territori. L'Àrea ja no té capacitat de negociació davant dels privats. La CMB formalment es dissol el 8 de setembre del 1988, en aplicació del Decret 5/1988 de transferències de serveis de l'Entitat Municipal Metropolitana. D'una banda es constitueixen l'EMT i l'EMSHTR, i per l'altra els partits plítics progressistes constitueixen la Mancomunitat de Municipis de l'AMB (MMAMB), formada inicialment pels 24 municipis del'antiga CMB governats pel PSC o per IC (en 2010 arribaren a ésser 30 municipis). Presidia Pasqual Maragall, i l'Ajuntament de Barcelona hi aportava inicialment aproximadament el 72% dels seus recursos. També nasqué el nou Consell Comarcal del Barcelonès. Els Eixos de Promoció Industrial es refonen en l'IMPSOL pel desembre de 1989, com a Orgnisme Autònom que acabà de dicant-se a la promoció pública d'habitatges.

Hi hagué un problema greu de finançament de les dues noves Entitats. La Generalitat mai en va promulgar una Llei de finançament, malgrat el que preveia la Llei 7/1987 (article 27, si no recordo malament) i les peticions reiterades per part dels plenaries de les noves entitats.

A partir de 1990 l'EMSHTR cobra la taxa d'eliminació de residus urbans (TERSU, més tard TAMGREM, i avui TMTR). El 2018 es preveu cobrar per aquesta taxa 118,4 milions d'€. Es comença a plantejar la supressió de l'abocador de Garraf, fet que no es produirà fins molt més tard (1995). La planta d'Abrera es trasllada a la Generalitat amb el Decret 5/1988.

L'EMSHTR construeix noves depuradores i nous col·lectors, a través d'EMSSA i amb el finançament del Pla de Sanejament (avui, a través de l'ACA, abans crec que la Junta d'Aigües). El 2018 l'ACA transfereix 28,7 milions per les despeses d'explotació del sanejament i 7,4 milions per a inversions de sanejament.

Per aplicació de la LERE (Llei d'Envasos i Residus d'Envasos) l'EMSHTR es planteja la construcció d'Ecoparcs. El primer projecte d'Ecoparc és del 1998. Hom dona un gran impuls a l'educació ambiental. Durant aquest període es completa la xarxa de deixalleries metropolitanas, dins del Pla Metropolità de Gestió de Residus Municipals.

Es fa la remodelació de la depuradora del Besòs; a partir del 2001 es posa en marxa la planta de tractament de fangs del Besòs i en el 2003 entren en servei les instal·lacions de tractament biològic de la depuradora del Prat de Llobregat. Es fan obres de depuració de rieres i de prevenció d'inundacions.

A l'EMT, les subvencions per als contractes de gestió interessada passaren de 400 milions de ptes (2,40 M d'€) el 1990 a 2000 milions el 1996 (equivalents a 12,02 M d'€) i a 108,86 M d'€ el 2018, dels quals 5,8 M d'€ van destinats a tarifació social. El

1990-1993 es completen els contractes de gestió interessada. Ajuntament de Barcelona-EMT-Ministeri d'Economia i Hisenda formen el Contracte-Programa del Transport. La Generalitat s'hi afegirà més tard. L'EMT no té capacitat per a finançar-lo, i, a partir de 1992 implanta un recàrrec del 0,06% sobre l'IBI, recurs que li proporcionarà 3.000 milions de ptes anuals (equivalents a uns 18 milions d'€). El 2018 està previst cobrar 103,9 milions d'€, 5,77 vegades més.

1993: l'EMT crea l'Institut Metropolità del Taxi. És un Organisme Autònom de caràcter Administratiu

El 19-3-1997 es va constituir l'Autoritat del Transport Metropolità, Amb la Generalitat de Catalunya, l'Ajuntament de Barcelona i els altres municipis de l'EMT. El 1997-1998 es fan les primeres proves del tramvia de la Diagonal-Baix Llobregat.

L'any 2001, a l'EMT s'implanta el sistema d'integració tarifària, establert per l'ATM. L'EMT es preocupa pel transport de persones amb mobilitat reduïda. Es preocupa per la instal·lació de plataformes baixes als autobusos, i pel control dels gasos.

A partir de 1989, la MMAMB s'encarrega, per encàrrec dels Consells Comarcals del Baix Llobregat i del Barcelonès, de fer les expropiacions dels terrenys de les potes Nord i Sud i dels Trams VII i VIII: entre 1989 i 1991, més de 7.000 milions de ptes, 4.000 finançats per la MMAMB, i la resta pel MOPTMA i la Generalitat. Es fa un gran esforç inversor de cara als JJOO de 1992.

La MMAMB actuava a través del Catàleg d'Actuacions Metropolitanas (inversió directa) i el Programa d'obres de vertebració Urbana (transferències de capital). En aquest període la MMAMB fa un gran esforç en la creació d'espai públic: rotondes, cobriment de rieres, equipaments, arranjament d'avingudes, zones de lleure, biblioteques, piscines municipals, places, passeigs marítims, ordenació de polígons, ampliació de la xarxa de parcs metropolitans. Durant el període 2004-2007, CAME més POV van sumar 162.682.588,17€.

A partir de 1992 creix l'activitat de l'IMPSOL en la construcció d'habitatges. Cada any, l'IMPSOL té més de 1.300 habitatges en construcció. Entre 1992 i 2002 es varen lliurar 1.820 habitatges. Els blocs d'habitatges són d'una gran qualitat arquitectònica, i guanyen premis de disseny. Els arquitectes consagrats han de competir amb els joves talents.

El 1999, el Pressupost consolidat de totes les entitats pujava 42.398.010 milers de ptes, el 7,81% dedicat a despeses de personal i el 30,47% a inversions (Capítols 6 i 7). En alguns anys, les inversions de la MMAMB representen el 50-60% del Pressupost de Despeses.

El 19-4-1999 el Parc de Collserola es transforma en Consorci, amb la participació de la Diputació de Barcelona. Crec que fou el 2010 quan va ésser declarat Parc Natural per la Generalitat de Catalunya.

5 a etapa: l'impacte de la crisi financera mundial. La crisi de la construcció. Comencen les retallades. 2008-2012

La crisi iniciada el 2007-2008 i les mesures d'austeritat imposades per la Unió Europea al govern espanyol provoquen d'una banda una frenada en l'obra pública i de l'altra una certa aturada en la venda de vivendes construïdes per l'IMPSOL, perquè les entitats financeres no concedeixen crèdits hipotecaris als compradors de pisos.

Es produeix un fet transcendent: el **27-7-2010 s'aprova la Llei de l'Àrea Metropolitana de Barcelona**, que permet la reunificació en una de sola de les entitats metropolitanas que havien patit l'esquarteració del 1987. Es recuperen competències d'urbanisme. Pla Director Urbanístic Metropolità (PDUM) i Pla d'Ordenació Urbanística Metropolità (POUM). La nova AMB pot fer l'aprovació inicial dels dos plans; l'aprovació definitiva del PDUM correspon a la Generalitat i la del POUM a la Comissió d'Urbanisme Metropolità.

En el període 2008-2011, els Pressupostos de la MMAMB sumaren 990.926.793,96 € i les inversions representaren el 69,64% del total, i les despeses de personal el 7,39%. La MMAMB dedicà 186.907.661,54 i CAME i POV durant 2008-2010

Entre el 1996 i el 2010, l'IMPSOL lliurà 4.134 habitatges.

L'EMSHTR gestionava ja 4 ecoparcs.

El 2007 i el 2008 ha calgut prendre mesures contra les sequeres d'aquests anys. Es fan obres de remodelació a les plantes Estacions Depuradores d'Aigües Residuals (EDAR) de Sant Feliu de Llobregat i de Gavà-Viladecans, a i l'EDAR de tractament d'asseccament de fangs del Besòs. Es fa reutilització de les aigües residuals.

En l'àmbit del transport, durant aquest període s'amplien les línies de metro 3 fins a Trinitat Nova, la 2 des de Pep Ventura fins a Pompeu Fabra (Badalona) i la línia 5 entre Horta i la Vall d'Hebron. Es posà en marxa la línia 9.

Es posen en marxa les estacions de Bicibox per a bicicletes i es fomenta la mobilitat en bicicleta.

S'instaura la tarja de transport T12, per a infants fins a 12 anys d'edat (2009). S'instal·len els panells d'energia solar a les parades per a informar als usuaris sobre la freqüència de pas dels autobusos (2009). És el primer cop que es fa servir aquest sistema a Espanya.

FINAL

Després d'analitzar aquest període llarg d'existència de l'AMB, hom voldria fer algunes puntualitzacions, o reflexions.

Veritablement la realitat metropolitana ha canviat molt en aquests darrers 43 anys (els mateixos que fa que des de que es va morir el dictador).

Avui hem d'afrontar noves realitats:

- 1) Amb la **crisi del 2008**, han aparegut **noves bosses de pobresa**. Les estadístiques ens diuen que ha crescut la desigualtat social. Amb la crisi immobiliària el problema de l'habitatge s'ha convertit en un problema molt

greu. Crec que l'IMPSOL s'ha trobat en una situació crítica, en no poder vendre amb facilitat els habitatges construïts, un bon grapat d'ells de protecció oficial. El 2017, el 13,04% de la població dins de l'àmbit metropolità és estranger. De 1.041.362 estrangers que viuen a Catalunya, 124.425 procedeixen de l'Àfrica, 137.371 de Sudamèrica i 124.736 d'Àsia i Oceania. Aquests col·lectius formen bosses de pobresa i, amb la crisi (especialment de la construcció), molts s'han quedat sense feina plantegen problemes greus d'integració social. Però han entrat també a formar part d'aquestes bosses famílies pertanyents a la petita burgesia i a la classe treballadora autòctona amb uns quants membres en situació d'atur laboral. S'agreugen els problemes d'assistència social per als municipis, i l'AMB ha de donar-hi suport, ni que sigui indirectament.

- 2) **En el territori de l'AMB viu el 2012 el 42,79% de la població de Catalunya.** Això representa una gran concentració demogràfica, gairebé la meitat de la població del país, tot i que el 1975 era del 53,2%, per tant, s'ha produït una desconcentració en benefici de la segona i la tercera corona metropolitana.
- 3) .En aquest territori s'obté el **50,9% del PIB de Catalunya**
- 4) **La crisi del 2008 ha frenat el ritme de l'obra pública**, i ha fet dedicar esforços a donar suport a la despesa corrent dels municipis. D'altra banda, la política del govern del PP talla les ales a la inversió, perquè impedeix que l'AMB pugui endeutar-se més per a inversions, i l'obliga a què dediqui dels seus romanents de tresoreria a amortització de deute, quan la hisenda de la AMB està força sanejada i podria acudir perfectament a més endeutament. El govern de Madrid, per a fer minvar el nivell d'endeutament espanyol, obliga els altres –Comunitats Autònomes i ens locals– a cenyir-se el cinturó, mentre que l'administració central no fa el mateix esforç. A més, les retallades (dels governs Zapatero i Rajoy) es van fer sense consultar i sense donar cap marge de llibertat a les Administracions. Es varen tocar només els sous, quan l'AMB hagués pogut reduir un 8% global disminuint parcialment uns quants capítols, perquè tenia una economia força sanejada (així ho va reconèixer el mateix Sr Xavier Trias, quan va entrar de President de l'AMB el 2011).
- 5) Es constata al llarg de la seva història que **les entitats de l'AMB han estat sempre molt inversores**. D'altra banda, les despeses de personal han representat sempre un % del pressupost inferior al mateix percentatge en els Ajuntaments. La càrrega financera també acostuma a ésser més baixa. Si mirem el pressupost de despeses aprovat per l'AMB per al 2018, veurem que les despeses per a inversions (inversió directa més transferències de capital) representen el 12,77% del Pressupost, mentre que per als Ajuntaments catalans, el 2015, aquests dos capítols eren el 10,70% en els Pressupostos liquidats. A molts Ajuntaments els costa molt d'arribar al 10%. L'any 1999, les inversions de la MMAMB i els seus organismes Autònoms varen ésser el 60,6% del Pressupost. A l'AMB la inversió es manté recentment més o menys estable, ja que en el 2012 les inversions representaren l'11,97%, com a conseqüència de la crisi financera internacional del 2008. Si per a l'AMB 2018 les despeses de personal seran el 4,98% del Pressupost, per als Ajuntaments 2015 varen ésser el 29,62% del Pressupost

liquidat. I, pel que fa a la càrrega financera, per a l'AMB 2018 inreressos + amortitzacions representaran l'1,68% del Pressupost de Despeses mentre que per als Ajuntaments 2015 ha estat del 9,25%, molt més elevat.

- 6) L'AMB al cap d'aquests anys ha fet una cosa molt important, a base d'obra pública: **crear espai públic**. Parcs i jardins públics, places, zones d'esbarjo, agençament del Parc de Collserola, ampliar vies, finançar les Rondes (i finançar-ne part del manteniment). Per a les classes populars, amb vivendes petites i sovint poc il·luminades, oferir-los poder fer vida de carrer a les places, als parcs, als llocs d'esbarjo i de passeig, és una prolongació del seu espai vital i contribueix indubtablement al seu benestar. L'AMB ha actuat en serveis bàsics per a la població: transport públic de viatgers, eliminació de residus, sanejament d'aigües, medi ambient, agençament de les platges, la recuperació d'espais fluvials (per exemple, el del Llobregat). Ha contribuït en la **millora de la qualitat de vida**. L'AMB ha estat un fons de solidaritat intermunicipal molt important. Els Ajuntaments més potents econòmicament han aportat per tal de millorar la qualitat de vida de les zones més deprimides. Sobretot, l'AMB ha creat teixit urbà, i connexió intermunicipal. **S'han humanitzat les ciutats i els pobles que formen l'AMB**. S'han reduït les divergències territorials. A més, l'àrea metropolitana de Barcelona està assolint les funcions de nova ciutat central, en el sentit que s'ha produït una descentralització en el territori; el territori tendeix a ésser més difuminat i amb nuclis amb identitat pròpia, menys subordinats i depenents del nucli central.
- 7) **L'únic futur que té l'AMB**, la ciutat de Barcelona i la seva zona d'influència passa per **inserir-se dins de l'Arc Mediterrani**, des d'Almeria , Múrcia, el País Valencià, fins al Piemonte, la Lombardia i baixant fins al Laci, passant pel litoral mediterrani francès. Per a poder tenir una presència comercial a tot el món. És el nostre espai de desenvolupament econòmic natural, és on hem de mantenir els nostres lligams, les nostres relacions de tot tipus. Aquest ha d'ésser el marc per on ens hem de moure. I aquesta era una prioritat que ja s'expressava a la *Memòria d'actuacions Metropolitanas 1983-1987* (pàg. 26).